

Практична підготовка як основна складова процесу підготовки фахівця аграрної галузі

Карчевська Тетяна Миколаївна

кандидат вет. наук, доцент, доцент кафедри інфекційних та інвазійних тварин
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Практична підготовка як складова процесу підготовки фахівця аграрної галузі конкретизується системою завдань практичного навчання, основними з яких є: оволодіння професійними знаннями, формування соціальних мотивів позитивного і творчого ставлення до майбутньої фахової діяльності, вироблення таких якостей, як: працьовитість, відповідальність, цілеспрямованість, діловитість, практичність, розвиток логічного мислення, навичок практичного аналізу тощо.

Метою написання даної публікації є аналіз проблеми практичної підготовки здобувачів у закладах вищої освіти та на основі аналізу визначити, які саме фактори найбільше впливають на практичну підготовку майбутніх фахівців-аграрників.

У процесі написання роботи використано матеріали публікацій фахових видань, методи педагогічних досліджень.

Професійна діяльність будь-якого фахівця насичена різними мінливими ситуаціями, які вимагають оперативного прийняття рішення, неоднозначності в інтерпретаціях подій, пов'язаних з поведінкою інших людей. Зазначене вимагає від фахівців володіння глибокими професійними знаннями, вміннями обговорювати й обмірковувати професійні проблеми; аргументувати власні позиції, приймати рішення та доводити їх до відома партнерів; обирати поведінкові стратегії, адекватні професійній комунікативній ситуації тощо. Оволодінню зазначеними вміннями сприяє впровадження сучасних технологій навчання, зокрема технології аналізу ситуацій [1].

Процес практичної підготовки майбутнього фахівця аграрної галузі є досить складним, йому об'єктивно притаманні свої закономірності. Уміння та навички майбутньої професійної діяльності можуть успішно набуватися на лабораторно-практичних заняттях, коли аналізується якась конкретна виробнича ситуація. І як зазначає П.Г. Лузан, «...при цьому передбачається виконання декількох основних завдань: застосування ситуаційних завдань, як засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; залучення до продуктивної навчальної роботи всього студентського загалу; встановлення безперервного контролю за процесом засвоєння навчального матеріалу» [2].

Практична підготовка здобувачів вищої освіти як форма навчання є обов'язковою для закладів вищої освіти і передбачає отримання професійних умінь і навичок встановленого кваліфікаційного рівня. Практична підготовка здобувачів здійснюється на кращих сучасних підприємствах і організаціях аграрної галузі. Методи практичного навчання мають безліч форм прояву під час підготовки майбутніх фахівців-аграрників [3].

Метод аналізу виробничих ситуацій сприяє успішному формуванню у здобувачів комплексу позитивних особистісних якостей, таких як: уміння встановлювати особистісні контакти; уміння обмінюватись інформацією і формувати необхідні точки зору; здатність швидко адаптуватись у групі, яка працює над розв'язанням спільного завдання; готовність взяти на себе відповідальність за діяльність групи; уміння правильно розподіляти і організовувати роботу тощо. Важливою особливістю цього методу навчання є його вплив на розвиток у здобувачів потреби до навчання і вдосконалення [4].

Ефективне засвоєння будь-якої дисципліни значною мірою залежить від організації лабораторно-практичних занять. Процес практичної підготовки фахівців-аграрників забезпечується відповідними методами та прийомами практичного навчання, при цьому слід враховувати, що здобувачі можуть відрізнятися один від одного рівнем свого інтелектуального розвитку і здібностей до логічного мислення.

Значна роль у підготовці висококваліфікованого фахівця належить проведенню виробничих практик. Виробничо-практичний метод передбачає участь здобувачів у виконанні планових завдань згідно програми практики в аграрних підприємствах та організаціях і фермерських господарствах. Це сприяє формуванню організаторських, підприємницьких, економічних, фахових умінь і навичок у майбутніх спеціалістів.

Сутність, особливості практичної підготовки здобувачів-аграрників обумовлюють психолого-педагогічну структуру цього процесу. Структура практичної підготовки передбачає наявність суб'єкта та об'єкта, обумовлених змістом навчально-виховних цілей та завдань, враховує закономірності, принципи та суперечності цього процесу, методи, форми, види і засоби практичного навчання, які взаємопов'язані в системі і забезпечують необхідний результат.

В навчальних закладах вищої освіти аграрного профілю на лабораторно-практичних заняттях закріплюються знання, формуються уміння практичного їх застосування, виконується контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів. Дуже важливим елементом є метод аналізу виробничих ситуацій, що сприяє успішному формуванню у здобувачів комплексу позитивних особистісних якостей. Викладач орієнтується на створення таких ситуаційних завдань, які розраховані на активний інтелектуальний розвиток здобувачів, при цьому слід враховувати, що за змістом ситуації повинні бути проблемними; для розширення навчального змісту теми, яка розглядається на занятті, прийняття оптимального рішення кожної ситуації відбувається в умовах дискусії. Основна мета заняття з аналізу виробничих ситуацій – закріпити, поглибити знання, сформувати інтелектуальні навички застосування знань на практиці, уміння вирішувати виробничі ситуації, стійкі пізнавальні потреби та мотиви навчання. Слід привернути увагу на те, що при імітації виробничих відносин мета дидактична і мета виховна тісно пов'язані: інтенсивніше проходить процес формування професійних інтересів здобувачів, гуртується колектив, учасники набувають досвіду моральних стосунків.

Для прикладу, на лабораторно-практичних заняттях з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби» в Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» здобувачам пропонується максимально наближена до виробничих умов ситуація, коли необхідно прийняти правильне рішення щодо вирішення тієї чи іншої задачі, застосовуючи власні набуті знання. Декільком здобувачам у групі пропонується виконати роль в конкретній виробничій ситуації певної посадової особи, наприклад: головного лікаря ветеринарної медицини аграрного підприємства (фермерського господарства, тваринницького комплексу тощо), лікаря лабораторії ветеринарної медицини, фахівця ветеринарної клініки тощо. При цьому кожен повинен чітко прокоментувати свої рішення за даних умов, обґрунтовуючи їх з посиланням на певний інструктивний матеріал. За необхідності, якщо того вимагає дане ситуаційне завдання, виконуючий роль певної посадової особи, оформляє необхідні документи, наприклад: супровідну записку на патологічний матеріал до лабораторії ветеринарної медицини, на взяття крові для підтвердження діагнозу чи складає план ліквідації інфекційного захворювання, обґрунтовуючи послідовність своїх дій і конкретних заходів. Інші здобувачі мають можливість оцінити правильність прийнятого рішення, обговорити його в групі і навіть оцінити компетентність виконуючого роль посадової особи. При цьому, у них проявляється живий інтерес до кожної ситуації, формується практичний погляд на вирішення виробничої задачі і, головне, бажання навчитись правильно і професійно приймати конкретне рішення, що значно покращує результативність навчального процесу.

Отже, подібний аналіз виробничих ситуацій на лабораторно-практичних заняттях забезпечує ефективне формування повноцінної активності здобувачів, закріплюються вже здобуті ними знання та вивчається новий навчальний матеріал, забезпечуються міжпредметні зв'язки, відбувається об'єктивне визнання та оцінювання досягнутих успіхів як викладачем, так і колегами в групі, що робить навчальний процес на заняттях набагато змістовнішим та продуктивнішим.

Проведений аналіз психолого-педагогічних джерел, діяльності аграрного закладу вищої освіти, результатів опитувань здобувачів та викладачів дав можливість визнати практичну підготовку здобувачів як цілеспрямований і організований процес оволодіння майбутніми аграрниками професійними знаннями, уміннями і навичками відповідного рівня та профілю.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що на практичну підготовку майбутніх фахівців-аграрників впливають такі фактори: технологія підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти аграрного профілю; професійно-пізнавальний інтерес та професійна спрямованість особистості здобувача, його ціннісні орієнтації; матеріально-технічна база навчального закладу; родинні традиції; професійна компетентність викладачів; пізнавальні та спеціальні здібності здобувачів; групова навчальна діяльність; зміст практичної підготовки майбутнього фахівця; оцінка якості підготовки фахівців-аграрників; форми і методи практичного навчання. Вищезазначені фактори перетворюються із можливості в дійсність, якщо організаційно-методичне

забезпечення практичної підготовки здобувачів буде здійснюватися за певними педагогічними шляхами. На основі діяльнісного підходу можна обґрунтувати загальні вимоги до практичної підготовки фахівців-аграрників, що конкретизуються такими основними положеннями, як: максимальне наближення практичної підготовки до виробництва; готовність до постійного поглиблення своїх знань, удосконалення практичних навичок; швидке адаптування до змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища у фаховій діяльності; готовність до роботи у виробничих умовах, до впровадження прогресивних технологій; сформованість потреби до самовдосконалення.

Список літератури

1. Волкова Н.П., Бикова В.О. Технології аналізу ситуацій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців: *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. Дніпро, 2017. № 2 (14). С. 137-147.
2. Лузан П.Г. Активізація навчання студентів / За ред. А.І. Дьоміна. К.: Ред. вид. відділ Наукметодцентру Агроосвіти, 1999. 216 с.
3. Лузан П.Г. Методи і форми навчання у вищій аграрній школі. К.: Аграрна освіта, 2003. 224 с.
4. Рудик Я.М., Бобер В.В. Методика проведення практичного заняття з аналізу виробничих ситуацій: *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»*. К.: Видавничий центр, 2014. Вип. 199. Ч. 2. С. 262-268.